

Grażyna Wrona Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
ORCID 0000-0003-0004-2457**Między Krakowem a Lwowem,
czyli szkic biograficzny Ewy Wójcik**

Bardzo trudno w konwencji artykułu naukowego pisać o osobie, z którą współpracowało się i przyjaźniło ponad czterdzieści lat. Z jednej strony można się spodziewać podejrzeń o stronniczość, brak obiektywizmu, krytycyzmu lub próbę nadmiernej idealizacji, z drugiej zaś poprzez nierównomierne rozłożenie i zaakcentowanie elementów biograficznych bohaterki być narażonym na niezadowolenie z jej strony. Obawę o brak umiejętności właściwego rozkładu treści potęguje fakt, iż tenże bohater lub bohaterka przeczytają tekst po jego upublicznieniu, gdy nie będzie już możliwości na jakąkolwiek korektę czy sprostowanie. Nie jest również zamiarem autorki szkicu nadanie mu charakteru wspomnieniowego, zdominowanego przez nadmierną egzaltację, ani też surowej, sformalizowanej chronologii wydarzeń tworzących Jej biogram zawodowy. Cóż zatem począć? Myślę, że zgodnie z wymogami naukowości należy wyeliminować zbędną uczuciowość, z nadzieją i ufnością we własny obiektywizm.

Ewa Wójcik 30 września 2022 roku zakończyła karierę pracownika naukowo-dydaktycznego w Instytucie Nauk o Informacji Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Jej ponad czterdziestoletni związek z uniwersytetem, pełnione funkcje, praca naukowa, dydaktyczna, społeczna oraz odniesione na tych polach sukcesy obligują zarówno do pewnego podsumowania owych dokonań, jak również do podziękowania za dotychczasową aktywność. Tym bardziej, że uroczystości związane z uczczeniem wieloletniej pracy naukowej i dydaktycznej wykładowców akademickich, także poprzez wydawane przy tych okazjach książki pamiątkowe, utrwalające w pamięci owe dokonania, to tradycja środowisk naukowych, kultywowana od wieków. I co istotne, taką tradycję należy kontynuować także w odniesieniu do Ewy Wójcik, bowiem należy Ona do ludzi, którzy nie czekając na powszechny aplauz, aprobatę czy nagrody, rzetelnie i uczciwie wykonują swoje obowiązki, powierzone zadania oraz zobowiązania.

Ewa Wójcik urodziła się 5 grudnia 1957 roku w Jędrzejowie. W mieście tym ukończyła edukację na poziomie podstawowym i średnim. W Liceum Ogólnokształcącym im. M. Reja w 1976 roku przystąpiła do egzaminu dojrzałości. W październiku tegoż roku rozpoczęła studia na kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa

w ówczesnej Wyższej Szkole Pedagogicznej im. KEN w Krakowie. O wyborze kierunku studiów i uczelni zadecydowały pasja czytania i sympatia do ludzi. Już w trakcie studiów dała poznać się jako wzorowa studentka i inspiratorka społecznych przedsięwzięć, działała zarówno w organizacjach studenckich ogólnouczelnianych, instytutowych, na terenie domu studenckiego, jak również w studenckich kołach naukowych (bibliologicznym i filozoficznym).

W 1980 roku po ukończeniu studiów rozpoczęła pracę w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Kielcach. Był to jednak epizod w Jej zawodowym życiorysie, bowiem 1 października 1981 roku zatrudniona została na etacie pracownika inżynierjno-technicznego, a następnie naukowo-dydaktycznego w ówczesnym Samodzielnym Zakładzie Bibliotekoznawstwa. Jako pracownik inżynierjno-techniczny uczestniczyła w realizacji zespołowych i samodzielnych prac bibliograficzno-dokumentacyjnych, wzbogacając swą wiedzę pod względem merytorycznym i metodologicznym. Prowadziła również zleczone zajęcia dydaktyczne z przedmiotów zawodowych. W 1984 roku wygrała konkurs na stanowisko asystenta, dwa lata później otrzymała mianowanie na stanowisko starszego asystenta, zaś w 1995 roku została adiunktem. Warto również wspomnieć, iż w latach 1988–1990, pełniąc funkcję sekretarza naukowego, uczestniczyła – w ramach Centralnego Programu Badań Podstawowych – w realizacji tematu *Funkcjonowanie bibliotek szkolnych* (CPBP 08. 17.II.E).

Pracownik naukowo-dydaktyczny to skomplikowana mieszanina badacza i nauczyciela. W zależności od dominacji jednej z wymienionych odsłon naukowcy przypisywani bywają do pewnej kategorii typów charakterologicznych. Ewę Wójcik cechuje bardzo wyraźna równowaga między tymi obszarami aktywności. Skupmy się zatem na pierwszym z nich. Podstawy Jej warsztatu badawczego, jak sama wspomina, kształtowały się pod wpływem udziału w pracach zespołu badawczego pod kierunkiem prof. Jerzego Jarowieckiego oraz naukowych spotkań, konsultacji w trakcie zebrań ówczesnej Katedry Historii Książki, kierowanej przez prof. Marię Konopkę. W tym czasie narodziła się również Jej fascynacja Lwowem, a precyzyjnie lwowskim ruchem wydawniczym i księgarskim w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Zagadnienia te zawsze pozostawały bliskie Jej sercu i zainteresowaniom, co uwidoczniło się w tematyce większości publikacji Jej autorstwa. Niewątpliwie prace w komitetach organizacyjnym i naukowym cyklicznych konferencji „Kraków – Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku” oraz wygłaszane w trakcie obrad referaty ową fascynację pogłębiały i wzmacniały. Do tego wątku jeszcze wrócimy.

Szczegółowa prezentacja dorobku naukowego Ewy Wójcik nie jest celem autorki niniejszego tekstu, wszak uczynią to kolejni autorzy. Warto natomiast, choćby w zarysie, sygnalnie zaprezentować wytyczone przez Nią szlaki badawcze. Początki zainteresowania Ewy Wójcik szeroko rozumianą książką, jej historią i funkcjami zaczęły kształtować się już w szkole średniej. W trakcie studiów obiektem swojego zainteresowania uczyniła także prasę, początkowo było to czasopiśmiennictwo konspiracyjne. Pracę magisterską pod tytułem *Prasa konspiracyjna obozu polskich socjalistów w okresie okupacji hitlerowskiej 1939–1945* napisała pod kierunkiem prof. Jerzego Jarowieckiego. W ciągu następnych lat pogłębiała studia nad tym zagadnieniem, czego efektem były wydane wspólnie z Jerzym Jarowieckim, Władysławą Wójcik i Grażyną

Wroną prace dokumentacyjne¹. Kolejnym obszarem zainteresowań badawczych podjętych po magisterium stały się kalendarze, którym poświęciła rozprawę doktorską przygotowaną także pod kierunkiem prof. Jerzego Jarowieckiego. Jej zmodyfikowana wersja ukazała się w formie monografii pt. *Kalendarze dwudziestolecia międzywojennego: dzieje, problemy literatury i kultury, bibliografia*². W recenzji wydawniczej prof. Maria Pawłowiczowa i prof. Jerzy Myśliński podkreślali nie tylko obfitość zgromadzonego materiału, ale również jego analizę przeprowadzoną z dużym „znawstwem”. Do tematyki kalendarzy dwudziestolecia wracała wielokrotnie³, skupiając się na poruszanej na ich kartach tematyce regionalnej oraz typach wydawców.

Z upływem lat doskonalony warsztat badawczy poszerzyła o „lwowskie tematy”. Z publikowanych w następnych latach tekstów wyłaniał się świat lwowskiej książki, reprezentowany nie tylko przez wydawców, księgarzy, antykwariuszy, drukarzy, ale i odbiorców, czytelników, kolekcjonerów, bibliofilów, których losy poznawała i rekonstruowała w czasie kolejnych kwerend w bibliotekach oraz archiwach lwowskich. Swoje zainteresowania kierowała początkowo ku zagadnieniom szeroko rozumianego lwowskiego rynku wydawniczego⁴ i księgarskiego⁵.

---

1 J. Jarowiecki, E. Wójcik, W. Wójcik, *Literatura pokolenia wojennego: materiały do bibliografii za lata 1945–1980*, Kraków 1990; J. Jarowiecki, E. Wójcik, *Polska prasa konspiracyjna (1939–1945) i Powstania Warszawskiego w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej: katalog*, Kraków 1992; J. Jarowiecki, E. Wójcik, G. Wrona, *Bibliografia opracowań prasy konspiracyjnej ukazującej się w Polsce w latach 1939–1945: publikacje za lata 1944–1981*, Kraków 1992; J. Jarowiecki, E. Wójcik, G. Wrona, *Bibliografia opracowań prasy konspiracyjnej ukazującej się w Polsce w latach 1939–1945: publikacje za lata 1981–1997*, Kraków 1999.

2 E. Wójcik, *Kalendarze dwudziestolecia międzywojennego: dzieje, problemy literatury i kultury, bibliografia*, Kraków 2000.

3 Przykładowo: E. Wójcik, *Kalendarze harcerskie w okresie dwudziestolecia międzywojennego (1919–1939)*, [w:] *Z dziejów prasy harcerskiej w kraju i na obczyźnie: tom studiów dedykowany pamięci Zygmunta Lechośława Szadkowskiego (1912–1995)*, red. W. Kukła, M. Szczerbiński, Gorzów Wielkopolski 2003, s. 31–41; też, *Góry i góralszczyzna w kalendarzach dwudziestolecia międzywojennego*, [w:] *Góry i góralszczyzna w dziejach i kulturze pogranicza polsko-słowackiego (Podhale, Spisz, Orawa, Gorce, Pieniny): kultura i przyroda: materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Kraków–Nowy Targ–Bukowina Tatrzańska, 21–24 października 2004: praca zbiorowa*, red. M. Gotkiewicz, Nowy Targ 2005, s. 113–121; też, *Kalendarz „Ilustrowanego Kuriera Codziennego”*, [w:] *„Ilustrowany Kurier Codzienny”: księga pamiątkowa w stulecie powstania dziennika i wydawnictwa 1910–1939*, red. G. Wrona P. Borowiec, K. Woźniakowski, Kraków 2010, s. 368–386.

4 Np.: E. Wójcik, *Ruch wydawniczy we Lwowie w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, [w:] *Kraków – Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX w. t. 5*, red. J. Jarowiecki, Kraków 2001, s. 167–176; też, *Państwowe Wydawnictwo Księżek Szkolnych we Lwowie*, [w:] *Kraków – Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku*, t. 6, cz. 1, red. J. Jarowiecki, Kraków 2003, s. 100–111; też, *Książka dla dzieci i młodzieży w ofercie wydawców lwowskich w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, „*Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiarum Pertinentia*” 2014, z 12, s. 19–37; też, *Produkcja wydawnicza Lwowa w latach 1919–1939 – problemy metodologiczne*, [w:] *Kraków – Lwów: książki XIX i XX wieku*, red. W. M. Kolasa, I. Pietrzakiewicz, M. Rogoż, Kraków 2014, s. 27–37.

5 Np.: E. Wójcik, *Polski ruch księgarski we Lwowie w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, [w:] *Kultura książki ziem wschodniego i południowego pogranicza Polski (XVI–XX*

W zasobach Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie, Państwowego Archiwum Obwodu Lwowskiego we Lwowie, Lwowskiej Naukowej Biblioteki im. B. Stefanyka Narodowej Akademii Nauk Ukrainy poszukiwała koncesji księgarzy, antykwariuszy, sprawozdań z działalności wydawniczej towarzystw naukowych, Ossolineum, korespondencji wydawniczej księgarzy, wydawców, pisarzy, właścicieli czyteln, redakcji czasopism. Badaczkę interesowały dzieje firm i osób, między innymi: Bernarda Połonieckiego, Altenbergów, Aleksandra Krawczyńskiego, Iglów, Mojżesza Hersza Rubina, Bodeków, Szymona Bogena, Józefa Tulei. Każdy, kto miał możliwość osobistego spotkania z Ewą Wójcik, podczas rozmowy na temat archiwalnego bogactwa lwowskich zbiorów i różnorodności dokumentacyjnej zyskiwał nie tylko kompetentną informację, ale również przekonanie, że instytucje biblioteczne i archiwalne tego miasta stanowią swoisty warsztat badawczy, z którego umiejętnie korzystała. A żmudnie przeprowadzone analizy i umiejętne weryfikacje zgromadzonych źródeł stanowią niezaprzeczone dowody wykonywanej przez nią pracy.

Do zagadnień prasoznawczych powróciła, biorąc udział w zespołowym granicie NCN *Polskie czasopiśmiennictwo popularnonaukowe do 1939 roku*. Ewa Wójcik zwróciła uwagę na zagadnienia tej kategorii periodyków w XVIII wieku. Badaniami objęła nie tylko ich linię rozwoju, prototypy, ewolucję formy, ale również przy okazji korektę wielu błędnych informacji dotyczących niektórych tytułów⁶.

W ostatnim okresie Ewie Wójcik oraz autorce szkicu powierzono redakcję działu „prasa” w nowej edycji *Encyklopedii Krakowa*, co wymagało wielomiesięcznych przygotowań zarówno przy opracowywaniu nowych haseł, jak również dokonywaniu korekty i uaktualnianiu „starych”, zamieszczonych w pierwszym wydaniu tego dzieła, przy powstaniu którego także brały udział.

Ewa Wójcik nie reprezentuje badacza, cytując Jarosława Rudniańskiego, typu rozczarowanego, lecz świadomie realizującego wytyczone plany badawcze. Umiejętność decydowania o wyborze tematów, tempa prowadzonych badań, formy prezentacji uzyskanych efektów, w połączeniu z otwartością umysłu, ciekawością świata sprawiły, iż Jej prace oparte zostały na warsztacie, w którym podstawowymi narzędziami są mądrość, rzetelność i uczciwość badawcza. Natomiast w debacie zawsze zachowuje odpowiedzialność za słowo, nigdy nie przekracza zakresu swoich kompetencji.

---

wiek): *paralele i różnice*; red. J. Gwóźdźnik, E. Różycki, Katowice 2004, s. 404–414; też, *Księgarstwo lwowskie dwudziestolecia międzywojennego w pamiętnikach i wspomnieniach*, [w:] *Kraków – Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku*. t. 8, red. H. Kosętko, Kraków 2005, s. 217–230; też, *Środowisko księgarskie Lwowa w dwudziestoleciu międzywojennym*, [w:] *Krakiv L'viv: knigi, časopisi, biblioteki XIX–XX st.*, t. 10, red. G. Wrona, O. Kolosovs'ka, G. Kosętko, L'viv 2011, s. 108–117.

6 Np.: E. Wójcik, „*Nowe Wiadomości Ekonomiczne i Uczzone*” jako pierwsze czasopismo popularnonaukowe w Polsce, „*Rocznik Historii Prasy Polskiej*” 2017, z. 2, s. 5–20; Taż: „*Wiadomości Literackie*” 1760–1763 – popularnonaukowy dodatek do „*Kuriera Litewskiego*”, „*Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia*” 2017, z. 15, s. 179–194.

W akademickim pracowitym życiu Ewy Wójcik szczególne miejsce przypada zajęciom dydaktycznym. Prowadziła je ponad czterdzieści lat i dbała nie tylko o jakość przekazywanej wiedzy, ale dążyła do ukształtowania aktywnych, prospołecznych postaw i zachowań studiującej młodzieży. W Jej dydaktycznej ofercie znalazły się zarówno wykłady, jak i ćwiczenia, seminaria – na studiach stacjonarnych, zaocznych oraz podyplomowych. Wymienię tylko kilka kursów: historia książki, współczesny rynek mediów, archiwizacja i zarządzanie dokumentami, podstawy medioznawstwa, podstawy pracy naukowej, historia mediów.

Ewa Wójcik wykazywała się również aktywnością w działaniach organizacyjnych. Dwukrotnie, bo w latach 2012–2013 oraz 2021–2022, pełniła funkcję wicedyrektora Instytutu Nauk o Informacji, kierownika studiów podyplomowych (1999–2021). Była też członkiem Zespołu Jakości Kształcenia. W komunikacji zarówno z pracownikami, jak i studentami występowała jako zwolenniczka dialogu, łagodzenia sporów, szukania prób porozumienia się, zawsze życzliwa i otwarta na drugiego człowieka. Ceniona za rzeczowość, rzetelność w wykonywaniu wszelkich naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych zobowiązań.

Ewa Wójcik podejmowała również działania organizacyjne poza macierzystym Instytutem. Od wielu lat jest członkiem Prezydium ZNP, wchodziła także w skład Rektorskiej Komisji Dydaktycznej. Ponadto pełni funkcję członka kolegium redakcyjnego oraz sekretarza technicznego „Rocznika Historii Prasy Polskiej”. Redakcja dzięki Jej profesjonalizmowi zawdzięcza planowość w realizacji prac redakcyjnych i bezkonfliktowość w kontaktach z autorami. Współpracuje też z Komisją Prasoznawczą Oddziału PAN w Krakowie, biorąc udział nie tylko w comiesięcznych naukowych spotkaniach, ale i prezentując własne efekty badawcze.

Ewa Wójcik zaproszona została w skład redakcji naukowej lwowskiego czasopisma wydawanego przez Lwowski Uniwersytet Narodowy – „Visnik L'viv's'kogo Universitetu. Seria Knigoznavstvo, Bibliotekznavstvo ta Informacijni Technologii”. Wraz z autorką niniejszego tekstu, w ramach Erasmusa zorganizowała „warsztaty prasoznawcze” dla studentów Uniwersytetu Ostrawskiego.

W dowód docenienia Jej dorobku dydaktycznego i naukowego, oprócz finansowych nagród uczelni, została odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi (2001) oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej (2004).

Prywatnie Ewa Wójcik, zwolenniczka książki drukowanej, choć nie broni się przed e-bookami, jako lekturę preferuje literaturę faktu: wspomnienia, pamiętniki, kroniki, biografie, bez historycznego przyporządkowania. Zafascynowana jest również światową kinematografią i polskim teatrem. Ponadto bez geograficznych ograniczeń kocha podróże, zaś w rodzinie pozwala na wszystko wnukom Klarze i Erykowi oraz kotce o imieniu Mia.

Pani Doktor, Droga Ewo, jeszcze raz dziękując za lata współpracy, życzę przede wszystkim zdrowia, poczucia satysfakcji w realizacji nowych planów, dobrego humoru i optymizmu, przychylności Fortuny, spełnienia podróżniczych planów i zachowania dobrych wspomnień o minionych latach.

Between Krakow and Lviv, or a biographical sketch about Ewa Wójcik

Abstract

This article is devoted to the life and work of Ewa Wójcik, a specialist in the history of books and the press in Kraków and Lvov in the 20th century.

Keywords: history of books and press, Cracow, Lvov.